

*„Apostolok pünkösdnap összebújtak, félvén.
Zúgás kelt a magasból, mint a sebes szélvész.
Betöltötte házukat, tüzes nyelvek szálltak,
És a gyenge félőkől szent hősök váltak.”
(Cantus Catholici – 1651)*

BULÁNYI GYÖRGY

DE LITÁNIÁNAK, ANNAK LENNIE KELL!

Abból indulok ki, hogy Isten létezik. Folytatom azzal, hogy az *idők teljességében* (Jn 1,16) elküldte Fiát, Jézust, aki elmagyarázta annak a népnek, amelybe beleszületett, hogy Mennyei Atyja szeret mindnyájunkat. Nagypénteken arra emlékeztünk, hogy e nép Nagytanácsa halálra adta Őt. Húsvétkor meg arra, hogy három nap múlva, ahogyan előre megmondta tanítványainak, feltámadt. Utána még 40 napon keresztül (Csel 1,4) tanította tovább tanítványait, majd felemelkedett a mennybe. Hamarosan pedig azt ünnepelejük, hogy elküldte a tanítványok Pártfogójául a Szentlelket (Jn 16,7). Mindebből történeti bizonyosság csak annyi, hogy közöttünk járt egy Jézusnak nevezett személy, a többi mindet pedig hisszük és hisszük, mert benne van a keresztények Hitvallásában. De ez a hit több, mint a tudás, mert ez a hit azzal az igénnyel lép fel, hogy tegyük rá az életünket arra, amiben hiszünk.

Az azóta eltelt majd kétezer esztendő során a fent mondott események híre eljutott az emberiség egy negyedéhez, akik közé tartozunk mi is. Sok ez eredménynek vagy kevés? – kérdezem. Azt válaszom rá, hogy nem kevés. Az emberi emlékezés abszolút győztese a Názáreti Jézus. Nincs a történelemnek egyetlen alakja, akiről annyi könyvet írtak, és írnak folyamatosan, mint Róla. Kielégíti-e Isten és Jézust ez az eredmény, ha egyszer az emberiség háromnegyede alig vesz tudomást e történésekről? Azt hiszem, hogy talán igen, mert Istennek nem az egyetlen pákája – Jézus. Mi van neki még, ami segíti ügyét köztünk? Isten Szentlelke, aki benne van minden emberben – emberi természetünk következtében. S ez a Lélek azt súgja mindnyájunknak – ha keresztények vagyunk, ha nem –, hogy jóknak kell lennünk. S az embernek lehetetlen meg nem hallania ezt a súgást. Ez magyarázza Jézus hallatlan történelmi sikerét, mert tanításának lényegi tartalma is ugyanaz – szeretnünk kell egymást. Azt tanította, amit lelkünk mélyén mindnyájan hallunk, tudunk – akármilyen is életünk a gyakorlatban –, hogy jóknak kell lennünk.

Mindezek következtében azt gondolom, hogy jó helyen vagyunk ott, azon a helyen, ahol ma is Jézusra emlékezünk. Nem lehetnénk jobb helyen, mint az ilyen. De nemcsak azért jövünk ide, hogy megveregethessük a vállunkat, hanem azért is, hogy meghalljuk Jézus szavaiból a mai napnak üzenetét hozzánk: *Jeruzsálemtől kezdve minden népnek megtérést és bűnbocsánatot kell hirdetnie* (Lk 24,47) mindenkinek, aki Jézus tanítványává akar lenni.

Amióta a világ világ, amióta kialakult az emberi társadalom, az a rend – az a jézustalan rendtelenség –, hogy mindenütt, nálunk a keresztények körében is, két félre oszlott a világ: papokra és nem papokra. Így van ez minden általunk ismert emberi civilizációban, kultúrában. Olyannyira, hogy nekem 15 éven keresztül azért volt megtiltva a templomi igehirdetés, mert írtam

XIV. évfolyam 6. 7. szám

2007. június-július

TARTALOM:

Bulányi György, De litániának, annak lennie kell	1311
Nagy József, Szabó páter iskolája	1313
Simonyi Béla, Az identitás újjászületése	1315
Csath Magdolna, Magyarország – neoliberális...	1317
KEREKASZTAL	1319
Bulányi György, Sobrino avagy miben bízhatunk?	1320
Hetési Zsolt, Súlyos jövőbeli...	1321
Faragó Ferenc, Hamvas Breviárium	1322

Szerkesztőség: Bulányi György, 1052 Bp., Piarista köz 1. V./505.

Elérhetőség: bulanyi@freemail.hu, 06-1-48644-62;
faragoferi@freemail.hu, 06-20-9872-982

negyedszázada egy *Egyházrend* c. könyvet, amelyben elmondtam, hogy Jézus nem akarta ezt a két félre vágott világot. Jézus az általa meghirdetett Isten Országában csak hívőkről, csak hívő tanítványokról akart tudni, s ezeket a hívő tanítványokat nem nevezte papoknak. Nem szerette ezt a papi foglalkozást. Magát sem nevezte papnak soha, csak Tanítónak. Nem bízott a társadalom e kétféle vágásának sikerében. Nagyon rosszat tapasztalt. Azt, hogy a főpapok, írástudók és vének adták át Pilátusnak, hogy keresztre feszítsék őt.

Ezenfelül miért nem akart Jézus papokat, hanem csak tanítványokat? Elmondom idézett könyvem summájaként. Jelenleg azt tapasztaljuk hazánkban is, hogy egy papra esik kb. ötezer ember, vagy ahogy mondani szokták: a kedves hívek tábora. Jellemezni fogom e tábort, az ú.n. hívekét. Egy kicsiny hányada megfizeti az egyházi hozzájárulást (az adót), ha házasodik, templomi esküvőt akar, ha gyereke születik, megkeresztelteti, ha meghal valakije, akkor pappal temetteti, és nagy ünnepeken (Karácsonykor, Húsvét táján) még misére is eljön. Jóval kisebb hányada jár el hétről-hétre misére. Aki ennél is többre hajlandó, az ki van téve annak, hogy megtetszik neki a papi szakma, s ha fiú, akkor jelentkezik papnövendéknek, ha lány szegény, akkor csak apácának jelentkezhetik. Nem akarok én semmi rosszat mondani a hívekről, mert van nekik is foglalkozásuk, ami

igénybe veszi őket. Nagyon derék dolog, ha még vallásának fizető és gyakorló hívei közé is tartozik.

Csak azt akarom nyilvánvalóvá tenni, hogy végső soron Jézus mért nem akarta ezt a kétfelé vágást: hívekre és papokra. Azért nem akarta, mert nagyon kicsiny e kétfelé vágottságnak a hatékonysága. Lehetséges ennél nagyobb hatékonyság is? Igen, ha eltűnnék ez a két kategória. Ha a Jézus ügyét képviselés megszűnik foglalkozásnak lenni. Ha mindannyian tudomásul vennénk, hogy Jézus bennünket is, és kivétel nélkül mindnyájunkat, a maga tanítványaivá akar meghívni. S bizony csak rajtunk fordul, hogy átigazolunk-e hívekből és papokból az egyetlen jézusi kategóriába, a hívő tanítványokéba.

Amikor hatvan esztendővel ezelőtt elkezdtem Debrecenben ezt a Jézusnak tanítványokat nevelni akaró munkát az egyetemisták körében, megkeresett egy kötélnék nem álló egyetemista is. A lelkemre beszélt: nagyon jó, amit csinálok, de ne vonjam bele az egyetemistákat. Párt kerestem, s akit kinézett magának, az járt a csoportjaim egyikébe, és féltette őt. A hívek közé tartozott ez az egyetemista, s azt akarta, hogy hagyjam békében a híveket, csak papkodjam tovább – magamban. Akkor én már kezdtem reménytelennek látni ezt a papkodást, de kellett még akkor nekem harminc év, hogy megírjam az Egyházrend c. munkámat, melyben elmondom, hogy nekem csak abban van már reményem, hogy mindannyian tanítványok leszünk. Abban, hogy a püspökök belenyugodnak abba, hogy aki közösséget tud gyűjteni, az csinálhatja mindazt, amit Jézus mondott, hogy meg is vacsoráztathatjuk testvéreinket – és a kenyér és a bor segítségével is. Nem nyugodtak bele, ragaszkodtak ahhoz, hogy legyen külön papi foglalkozás is. Annak ellenére is ragaszkodtak, hogy Jézus a maga tanítványainak azt mondta, hogy csak csinálják mindazt, amit ő csinált velük – vacsoráztathassák is őket.

Mondok még egy példát. Lehet, hogy itt mondtam el, s talán visszaemlékeztek rá. Egy plébánián egyre kevesebben járnak vasárnap délután litániára. A plébános elhatározza, hogyha már, senki sem jön, beszünteti a litániázást. Elkövetkezik ez a helyzet is. Elmegy sétálni tehát két órakor a faluban – litániát mondás helyett. Találkozik egy atyafival, aki teljes felháborodással mondja:

- De hát tisztelendő úr, most litánia van.
- Nincs, mert nem jött el senki.
- De litániának, annak lennie kell! – Pang... A példa magáért beszél. Hatékonytalanság a hatékonyságért.

Példa arra, hogy így szoktuk meg, tehát így is kell maradnia. Én pedig üvölténék, ha még tudnék, a fájdalomtól. Megvan a példa, mehetek hát tovább.

- Ti átigazoltok-e? Ha nem, akkor marad a jelen helyzet: ötezer emberre egy pap. S olyan eredménnyel, amilyen ily körülmények esetén lehetséges. Végtelenül tisztelem azokat a nem-pap testvéreimet, akik nem adják fel tanítványi státuszukat, és mindent megtesznek azért, hogy csoportot gyűjtsenek Jézusnak. S mit csinálnak, ha nem sikerül nekik? Nem kevesen vannak, akik feladják a küzdelmet. Egyszerűbb nekik körbejárni a kis hazát, s keresni maguknak új és új papokat, akik új és új mondani-valóikkal szórakoztatják őket, s ezzel visszaminősítik magukat a kedves hívek kategóriájába. Szent Pál beszélt azokról, akik csak a fülüket akarják csiklandoztatni. Lehet ezt is csinálni. Hajlandó vagyok én is 90. évem közelében leülni bárki lábához, aki megcsinálta már életében azt, hogy tizenkét fiatal otthagya érte apját-anyját, hogy elmenjenek hozzá tanítványnak. De ha nem tudta ezt megtenni, akkor

nem ülök le a lábaihoz. Dumám nekem is van. Olyat akarok hallani és látni, aki korunkban, a jelemben, újra tudja csinálni, amit Jézus a maga korában el tudott végezni. Azt, hogy a tanítványokat gyűjtött magának és Atyjának.

Meg kell értenünk, hogy a jézusi mondanivaló, a tartalom, megkívánja a hozzátartozó formát. Ha egyszer a jézusi tartalom csak annyi, hogy szeretnünk kell egymást, akkor teljesen felesleges hat éven keresztül vagy még tovább Jézus nevében teológiát tanulni, hogy tudjuk nagyon korszerűen csiklandozni a fülcsiklandoztatásra vágyódóknak, kedves híveinknek a fülét. Értsük meg jól, amit mondani akarok. Tudomásul kell venni, hogy Jézus nem alapított új vallást. Ki sem lépett a maga vallásából. Tanítványait se íratta ki az övékéből, hanem kezdett valami újat, amiben nincsenek papok és kedves hívek. A Jézusra hivatkozó kereszténység hiába hivatkozik rá. Az a kereszténység, amely az első századvégi, a jamniai kiközösítéskor – a zsidók kiközösítették ki a Jézus útján járnai akaró honfitársaikat – óta vallássá lett. Vallássá, melyhez kellene papok és kedves hívek. A jézusi újdonsághoz csak egyszerűen emberek kellene, bármilyen foglalkozásúak is, azaz tanítványok 12 főnél nem nagyobb kisközössége. S ebbe a közösségbe meg van hívva, azaz hivatalos bármely ember, akár milyen vallású és vallás nélküli is. Jézus közösséget akart, s kinek-kinek a vallását meghagyta: csak tartozzék nyugodtan bele, amíg szüksége van rá.

Az a kérdésem ezek után, hogy van-e ennek a jézusi szándéknak jövője. Kell-e ez valakinek? Azt válaszolom rá, hogy ennek a jézusi szándéknak múltja van. Hol? Hát Jézus életében. S még hol? Valószínűleg még másutt is, de biztosan egy helyről tudom ezt állítani. S ezt a helyet Bokornak nevezik. Miért ilyen szerény ez a hatástörténeti jelentésem? Hát csak azért, mert a Jézusra hivatkozók nem kisközösségre, hanem vallást csinálásra adták a fejüket. De hát nem a múltat és a jelent kérdeztem, hanem a jövőt. Erre csak azt tudom válaszolni, hogy nem tudom, hogy van-e jövője, de szeretném nagyon remélni, hogy lesz. *Mikor?* Amikorra az Isten ügye iránt komolyan érdeklődök azt fogják látni, hogy a vallás teljességgel képtelen annak a feladatnak a hordozására, amit Jézus Atyja, az Isten, vár tőlünk, emberektől. Ha viszont meggondoljuk mindazt, amiket a kereszténységről, s annak legsikeresebb fajtájáról a római katolikus egyházzal mondtam, akkor azt kell jövedőlnöm, hogy már nem lehet nagyon messze ez az *amikor*.

Egyáltalában nincs kizárva, hogy a kereszténység kétségtelen sikere abból ered, hogy neki sikerült megcsinálni a vallás műfajának legsikeresebb fajtáját (majd kétszázmilliónyi a keresztények száma). Amikor a legsikeresebből is belátjuk, hogy a vallás valójában majdnem teljesen sikertelen a Jézustól akart tartalom és forma hordozására, akkor következik el a történelmi akkornak az órája. Lehet erre azt mondani, hogy ez az *akkor* csak annak az órája, amikor belátjuk, hogy az emberiség képtelen minden másra, mint amit idáig csinált, tehát a vallásra. Amikor arra az eredményre jutunk hogy ez az egész jézusi Isten Ország csupán csak célparancs, amely úgy tud megvalósulni, ahogyan az történelmileg megvalósult. Tehát nem tud megvalósulni. Ez lehetséges. De akkor ez annyit is jelent, hogy az emberiség ennek következtében ökológiailag és nukleárisan lehetetlenné teszi a maga életét. Annyit, hogy belepusztulunk abba, hogy lehetetlennek tartjuk azt, amiért Jézus jött, amit hirdetett. Belenyugszunk abba, hogy nem vagyunk képesek szeretni. Nincs erőnk szolgálni, adni és szelídnek lenni.

Csak uralkodni tudunk és kifosztani egymást, és fegyverrel levéni, aki utunkba áll. Mi csak erre vagyunk képesek. Nem vagyunk különbözők a ragadozók állatfajától. Felfokozott ragadozók vagyunk. Értelemmel felruházott ragadozók. Az oroslánoknak nincs atombombájuk, de nekünk van, és használjuk is, hogy sikeres legyen a ragadozásunk. És vannak papjaink, akik megáldják a katonákat, ahelyett hogy kerekperccel megmondanák, hogy Jézus tanítványának semmi helye a katonák között, mert azok nem ölelni, hanem embert ölni készülnek. Ebbe a ragadozóit tartalmazó tartalomba szépen simul bele a forma: a papok megáldják kedves híveiket, amikor azok gyilkolni indulnak.

Azt hiszem, világosan beszélek. Az a kérdés, hogy Jézus tanítványainak mondhatjuk-e magunkat, ha elutasítjuk a jézusi küldetésnek mind tartalmát, mind formáját. Ezt írja Székely Magda, akiről azt sem tudom, hogy meg van-e keresztelve, csak azt tudom, hogy amikor versét írta, igencsak Jézus tanítványának bizonyult.

Leüthetsz, én nem ütök vissza. Az én kezem gyöngye a rozszra.

A hulló test helyén leüthetetlen, erősen áll az igazi testem.

A magam részéről nekem addig van kedvem élni, ameddig remélhetek. Ameddig remélhetek abban, hogy amit Jézus tanított nem csupán célparancs, hanem teljesítendő parancs is, s belepusztul az emberiség, ha nem teljesíti ezt a parancsot. S nem teljesíti, amíg mindannyian tanítványokká nem leszünk.

NAGY JÓZSEF

SZABÓ PÁTER ISKOLÁJA

Már a Kádár-korszakban is a főbejáraton mentek be a templomba Szabóék, ünnepi ruhában, emelt fővel, mondták is az asszonyról a tanácsnál, hogy „kár ezért a nőért, igen jó munkaerő, csak sajnos világnézetileg elkötelezett a túloldalra”. Két fia született a házaspárnak, az idősebbiken, Gyulán hamar látszott, istenes ember lesz belőle. Családon kívül is volt kitől tanulnia imádságot, okosságot. Répcevisen – merthogy ott lakott darabig a família – tizennégy nyelvet beszélt a plébános, Brenner László, de ha csak a magyart bírta volna, ahogy ő hintette az ígét, az Úr szolgájának kellett tőle lenni, ha lakott bármily piciny fogékonyság az emberben. Márpedig Gyusziban lakott. A hittel nem is akadt baj. Kisiskolás volt, amikor mesélték neki, hogy Brenner atya testvére, Brenner János mártírként halt Rákosi idejében: hívták egy éjjel, hozna szentséget haldoklónak, s késekkel támadtak rá a sötét utcán. Rebesgették a népek, hogy államvédelmiesek üzentek így a nyugati határszél nyughatatlan papjainak. Nem üzentek hiába. Pár év alatt megroppantak az egyházfők, tán nem is lehetett másként: beszervezve lehet misézni, gyóntatni, keresztelni – holtan vagy börtönbe zárva, levert vesével aligha.

Hol is kezdődött? A kalocsai érsek még 1950-ben alkut kötött a hatalommal. A szerzetesrendek zömét feloszlatták, államosították az egyházi iskolákat, létrejött a papi békemozgalom. A felálló Állami Egyházügyi Hivatal célja nem más volt, mint sorvasztani a hitet és intézményeit. Az íre a pontot a Vatikán és a magyar állam között kötött 1964-es egyezség tette fel, amely pártállami bőlintáshoz kötötte a püspökök, az esperesek és a teológiai tanárok kinevezését. Több ügynök is került a püspöki karba. A Biblia tartja: „Megverem a pásztort, elszéled a nyáj.”

Azért nem ment az olyan könnyen. Pláne hogy falusi plébánosig csak nagy ritkán ért le a rendszer. És léteztek alternatív közösségek, mint a Bokor. Rómából, 1945-ben

érkezett Magyarországra Kolakovics páter, feladata volt megszervezni a „földalatti egyházat”. Bulányi György debreceni piarista szerzetes lett a fő bizalmasa, tanítványa, és a Bokor közösség megalapítója. Hirdette: az egyház eredetileg tizenkét ember kisközösségéből állt, utóbb tömegesedett el, vissza kéne térni a gyökerekhez, hagyni, hadd teremje ki minden közösség a maga vezetőit.

Csoda, hogy e gondolattól bíborra váltottak a püspöki fők? És nem volt elég Bulányinak, hogy visszanyúlt Péterig, ráadásul jött valami őrült erőszakmentességgel: a katonai szolgálat megtagadásáról papolt. Életfogytiglant kapott, csaknem tíz évet le is ült belőle. Csak hogy elgondolkodjék az erőszakmentességen. Bulányinál az erőszakmentesség is erőszakmentes volt. Így történhetett, hogy Gyuszi, aki gimnazistaként találkozott a Bokor közösséggel, s időközben Gyulává érett, '78-ban, rögtön a soproni gimnáziumban tett érettségi után mégiscsak bevonult. Lentibe került, első lépcsős alakulatba, tizennégy másik teológiára jelentkezettel együtt. A köztörvényesek ezredébe. Két bűnöző, egy ájtatos – ez volt a leosztás. Neki szerencséje volt, ám körletében valamelyik diáktársának rabló fölötti nyikorgós ágyon jutott hely. „Atyám, ha reggel meg mersz mozdulni, elmetszem a torkodat, értve?”

Amúgy tisztelték őket a zsványok. A maguk módján. Ha valamelyikük meglapta is a „papokat”, hol egy derékszíjat, hol egy gyakorlónadrágot lovasítva, akadt, aki pótolja a hiányt. Egy másik „pap” szekrényéből. Parancsnokaik is inkább voltak zavarban velük, mint agresszívakkal. Gyula nem rejtegette Bibliáját, az ágyán tartotta. Századosa egyszer belelapozott. „Mit keres itt ez az imakönyv, honvéd elvtárs?” „Az nem imakönyv, jelentem, hanem huszonhét könyvből álló gyűjtemény.” „Ja... Az más.” Ahogy eltelt a két bakaév, Gyula visszakerült az állami nyesegetés ellenére terebélyesedő Bokorba.

De még öt év kellett, mire huszonnegyedikével vette a bátorságot, s postázta katonakönyvét a honvédelmi miniszternek, mondván, nincs már szüksége rá. Megúsztta, '85-öt írtunk, közelgett a rendszerváltozás. Abban az öt „érés” évben elvégezte a teológiát Győrben. Társaival PLT címmel – Pusztá Létnél Többet – írt lapot. Felszentelése után felettesei úgy gondolták, míg lenyugszik a fiú, sűrűn változtatják szolgálati helyét, ne legyen ideje közösséget szervezni, magvát szórni izgága tanainak. Akadt, ahol jól érezte magát, akadt, ahol kevésbé. Tatabánya-Alsógallán kimondottan jól. Igazán megbecsülhette volna magát, mégsem tett lakatot a szájára. Levél érkezett hamar, áthelyezési végzés valahová a világ végire. Szabó Gyula nemet mondott. Pontosabban azt, hogy megy ő, de előbb tessék érvelni. Kétszáz nevet tartalmazó ívet is mellékel: hívek követelték maradását. Érvelés helyett az jött, ha nem kushad, felfüggesztik a hivatásból. Informálisan pedig fülébe súgták: „Engedelmeskedj, nem bánod meg. Véd vezetőink becsületét.” „Mijét?”

Ha hollywoodi lett volna a történet, bizonyára az a vége, hogy a püspököt leváltják, Gyulánk fejére meg glória kerül. De a kádárizmus nem volt színes-szélesvásznú: győzött az erősebb, s Szabó Gyula – bár még a Szabad Európa Rádió is tudósított róla – '87-ben Ácsra került beosztott káplánnak. Ácsi. Nem tudta, csak sejtette: figyelik. Tizenévvvel később fért hozzá az aktáihoz: viszontláthatta végigfotózott irodáját, még az utolsó sajtócedulára írt jegyzeteit is. Hogy miként jutott be államvédelmis a szobába, nyilvánosan inkább nem boncolgatja. Megbeszélte a dolgot azóta azzal, akivel kellett; volt bűnbánat, és volt megbocsátás. A többi a Teremtő dolga. Ács után Mezőőrs következett, ahol végre

gyökeret eresztetett az atya. Nem volt hálás a kegyért: '90 elején öt társával fölshóltította a megye egyházi vezetőit esperestől fölfelé, hogy fedjék fel múltjukat, s az államhatalmat kiszolgálók mondjanak le a hivatalukról. „A Beszélőtől Csurka Pista lapjáig mindenki hozta a szöveget. Aztán egyedül a mi megyénk püspöke vonult vissza, bár tetteit nyilvánosan ő sem vallotta meg. A mendemonda szerint a konferencián megtette bejelentését, s várta, hogy követik a többiek. Hiába. Néma csönd övezte. Mire kiabálni kezdett, hogy „hát ti is azok voltatok”. Gyulának kevés volt Mezőörsön a papi munka. Iskolát álmodott. A helyi téesz alapítványuknak adta a templom melletti lepukkant irodát, úgysem volt az már jó semmire. Fillér nélkül fogott a felújításba. Az első ötvenezer forintot a térség országgyűlési képviselőjétől, Medgyasszay Lászlótól kapta, a másodikat egy gyónójától, „áldja őket az Isten”. Pályázott külföldön, eredményesen, még a Német Püspöki Konferencia is utalt a nemes célra. A győri püspökség nem. Felépült az iskola 1999-re, torony is került rá, égre törő, jelentése van annak. Az első tanév felső tagozaton indult; ma már alsó is van, gimnázium is, szakiskola is. Nem osztályfőnökök nevelik a diákot, hanem közösségvezetők, nem „eszemkák” szerveznek, hanem szülői körök. Nem talmi – tartalmi a különbség. Itt a közösségépítés a legfontosabb.

Meg az életben maradás. Az alapítvány „belenyúlt” a térségfejlesztésbe. Összedolgoznak a Pannonhalmi Főapátsággal, a bábolnai ménesbirtokkal és a péri reptérrel. Közösen pályáznak EU-forrásokra. A profil: turizmus, környezetvédelem és megújuló energiaforrások, az most nagyon megy. Oktató-bemutató intézmény lesz hamarosan az iskolából – még a kazánházából is. Fűtést korszerűsítettek: Phare-alapból nem gázzal, hanem fanyesedékkal tüzelnek, ötödannyiból, mint hasonló intézmények. Napkollektor az új álom, megvalósul az is, ne legyen kétségünk. Ha elkészül, fagypontra nem kell beindítani a biokazánt, fény fűti majd az iskolát. A pincében zajlik most építkezés, kiglancolva a boltívek, hamarosan térségi rendezvények lesznek itt, borversenytől konferenciáig.

A diákokat iskolabusz hordja. Reggel és délután. A kettő között bérfuvar vállal. Pontos, tiszta, olcsó és megbízható: van rá kereslet. Elkél a pénz: tornatermet terveznek. Ha Szabó Gyuláról írunk, szólni kell föltétlenül egy tanúságtevő emberről: Lénárd Ödönről. A Vatikánban járt Kádár János 1977-ben, találkozott a pápával, s büszkén újságolta: egyetlen pap sem ül magyar börtönben. Mire, a legenda szerint, VI. Pál egy cetlit csúsztatott a pártfőtitkár kezébe. Lénárd Ödön – ez a név állt rajta. Kádár hazajött, s pár nap múlva szabadult a „cédulás”. Ő volt a rendszer utolsó pap rabja. Tizenkilenc évet ült. Olyik rablógyilkosnak sem jár annyi. Amikor '90 után megnyíltak a levéltárak, az amúgy történész végzettségű Lénárd atya magánszorgalomból kutatni kezdte egyháza közelmúltját. Feletteseinek nem kellett megfelelnie, a két börtönév tized védőburkot vont köré. Kismaroson hozott létre levéltárat, amely az egyház egyik legnagyobb dokumentumtárává nőtte ki magát. Négy éve halt meg, munkáját Tímár Ágnes apátnő vitte tovább, aki segítő tanítványokat gyűjtött maga köré, köztük Szabó Gyulát.

Lénárd atya követői Utak és útvesztők címmel jelentették meg néhány hónapja mesterük gondolatait, közös kutatásuk eredményét: egy sorozat első kötetét. Szabó Gyula és négy társa, mind plébánosok, mostanáig

120 ezer oldalnyi állambiztonsági dokumentumot másoltak ki, s rágták át rajta magukat.

Gyulának hitték: a rendszerváltással eljön a magukfajta ideje az egyházban. De ma is körön kívüliek. Másként képzelnék az egyház jövőjét. Meg a múltját is. Azt mondja, a papság négyötöde helytállt, a beszervezett ötöd a magas állásokat betöltők között keresendő. „Sokuk ügynök volt, mások csupán »társadalmi kapcsolatok«.” Ők nem jelentést írtak, hanem „elbeszélgetéseken” vettek részt, s ha jó sorsuk vagy egy ösztöndíj külföldre vetette őket, úti számlával szolgáltak a hivatalnak. „Magunknak kell kinyilvánítani, hogy kérjük az átvilágítást, s nem megvárni, hogy mások, egyházon kívüli történészek szembesítsenek múltunkkal bennünket és híveinket. Nem lehet úgy átmenni a túlsó oldalra, hogy a közösséggel nem rendezzük közös dolgainkat. A híveket át lehet verni, de a Jóistent nem.” Nehéz ügy. Egykori beszervezők és egykori beszervezettek, mostani politikusok és mostani püspökök is ellenérdekeltek. Nekik úgy lenne jó, ha az idő oldaná meg a kérdést: hisz tíz-húsz év, és elaggnak, kihalnak az érintettek.

Szabó Gyula nem hisz az iratmegsemmisítésekben. „Az utolsó brosúra is megvan. A KGB-nek még '90 előtt volt módja mindent lemásolni, aztán meg az új barátok kutakodhattak eleget. A régi beszervezők közül sokan ma is aktívak, nevüket ismeri a Nyugat, és ismeri a Kelet. Másra sem jó az ilyen titkosszolgálat, mint hogy sakkban tartsa a volt beszervezetteket. Nem ügynökvadászok vagyunk. Tisztázni akarjuk a múltat, hogy tanuljunk belőle. Az egyház bezárkózott, nem veszi ki részét az ország gondjainak orvoslásából, megelégszik a szentségek kiszolgáltatásával. Vezetőink félnek konfliktust vállalni, hiszen tudják: a politika előtt nyitott könyv a múltjuk. Ha nem teszünk valamit, kiürülnek a templomaink. Krisztus nem azt hirdette, hogy csak imádkozzunk, imádkozzunk, s közben túrjuk az emberek bajait. Rádadásul a ma kispapjait abban a szellemben nevelik, hogy a kollaboránsok mentették meg a magyar egyházat. Na, ezt azért nem kéne.”

Nemcsak az itthoniakat ostorozza: „Évtizedeken át azt hittük, bár Magyarországon üldöznek bennünket, de legalább Róma mögöttünk áll. Utóbb rádöbbenünk: koncként dobtak bennünket a kommunizmusnak. II. János Pál volt az első, aki kiállt Kelet-Európáért. Aztán rálöttek. Az megviseli az embert. Isten tudja, igazából ki állt a merénylet mögött.” Vagy inkább: az ördög tudja. Szabó Gyula minden este nyolctól éjfélig rendszerez, ír, havonta egy napot levéltárban tölt társaival, járnak konferenciákra, egyeztetnek történészekkel. Plébániája nem lakás, inkább amolyan könyvtár. A szobák polcain, az ágyon, a díványokon, de még a földön is halomban papírok, dossziék. És kötetek. Moldovától Konrád Györgyig, Krisnától Buddháig, az ékirástól a világ repülőgépeiig, Vágó Istvántól Hamvas Béláig, a Légy jó mindhaláligtól a Minden lében két kanál, Szoltsenyicintől Máraiig, I. Andrástól a KGB-ig, Jungtól Júdásig. Lázár Ervintől Jézusig, a négyszögletű kerek erdtől a keresztiig.

Az asztal sarkán régi interjú, benne aláhúzva: „A megnyesett fa kiszárad.” Lékai László, a Kádár-rendszer primása citálta sokszor e mondatot. „Kis híján kiszáradt az a fa” – de Szabó páter hangjában nincs keserűség.

(forrás: 168 óra, 11. szám)

SIMONYI BÉLA

AZ IDENTITÁS ÚJJÁSZÜLÉSE,

azaz saját magunk belső tisztázása semmivel nem helyettesíthető, sem jólneveltséggel/tisztességétikával, sem öngazolással/hárítással, sem mással.

(A szöveg Simonyié, a gondolatjellel kezdődő sorok, bekezdések Bulányi megjegyzései, a ***-gal kezdődők Simonyi viszontválasza)

1. A naivitásukból kiábrándult (egy "szerelmet" és annak a megroppanását már átélt) emberek számára hívó ereje csak annak lehet, ami az eszmények megvalósítását nem pusztán hősi kötelességként és önfeláldozásként kívánja. A koktéltban meg kell találni azt az arányt, amelyben az önfeláldozás persze kihagyhatatlan rész marad, de ugyanakkor valóságosan érzékelhetőek normális emberi "lelki" előnyök is, amelyek élhetővé teszik.

– Te akkor tudsz újra csatasorba állni, ha érzékelsz valami lelki előnyt is.

*** Igen. Elsősorban azt, hogy élhető, nem csak önlíkvidálás.

Azt gondolom, hogy nem reménytelenebb ma kiutat találni és kiutat munkálni, mint 20-25 éve. A Kádár-korszakban is csak a társadalom kis töredékében, de volt lelkielő a megfélemlítéssel szembenézni. A kapitalizmusban is csak szűk körökben, de lehetne lelkielő az anyagi egzisztenciában való peremre kerüléssel szembenézni.

– E peremre kerülés nélkül nincs Buddha, nincs Jézus, nem lehet Bokrot sem gründolni, sem megújítani.

*** Egyetértek, de nem mindegy, hogy a mérleg másik serpenyője mennyire érzékletes pozitívumokat hoz.

A lelkielő kulcsa szerintem a remény. De a "tapasztalat utáni" emberek számára van egy plusz feltétel is: az, hogy élhetőnek is lássák azt, amibe a reményüket helyezik. Nem "három éves vágta után kifújhatom magam a Golgotán", hanem harminc évig jó érzéssel élhető életmódot kell tervezni. Látok-e olyan utat, ami megéri az áldozatokat? Aminek nemcsak annyi az ígérete, hogy belül a hősiesség érzésével – s ha úgy tetszik –, az Istennel való harmónia lelki próbálkozásával kicsinálom magam a való életben. Nos, ha nem látok ennél koncepciózusabb esélyt, akkor bolond lennék ugrálni, nem?

– A peremre kerülést te már csak úgy tudod vállalni, ha élhető életmódot van mód tervezni. Tervezni lehet, de ebből csak annyi valósul, hogy Dönci bácsi is, Éva néni is megélték több mint 90 esztendő.

*** Te is jó úton vagy efelé.

A kapitalizmus nem kisebb kihívás, mint a Kádár-korszak. Ez más helyzet persze. Vajon, aki a jégkorszak sikeres átvészelésében alakult ki, attól el lehet-e várni, hogy a globális felmelegedés idején is sikeres legyen? A Jóhír nem kevésbé érvényes ma. Ami viszont más ma, mint hajdan, az a szívünk. A "tapasztalat utáni" ember csak két esetben hajlandó újra nekiindulni. Az egyik eset: ha új ötlete, új meglátása, új eszköze van a korábbi próbálkozáshoz képest. A másik eset: ha a helyzet végképp kiszorítja belőle, hogy lépni kell.

– Lendülsz, ha majd lesz új ötlet, vagy ha a körülmények következtében muszáj lendülnöd.

Az utóbbi egyszerű ügy. Aki azt éli meg, hogy vagy megoldást talál, vagy belepusztul, az kínlódva keresni fog megoldást, mert nem akar belepusztulni! De ha nincs új meglátása, új megfogás-módja ehhez, akkor nem jut mesz-

szire. Másfelől teljesen logikus, hogy aki átvészelésben tud még bízni, az nem áll neki az élete gyökeres átépítésének.

– A fenti „vagy megoldás” még sem jó, és csak kell az új ötlet. Az átvészelésben bizás idegen tőled, mert megmondta már, hogy kell újra az identitás, és ehhez az ötlet.

A lelappadás utáni új lendülethez tehát mindenképpen a belső újrendezőződés és taláékony átgondolás a jó alap.

– Ez már ismétlés, és rendbe tétetett.

2. A Bokor az utóbbi két évtized során nem szült megoldást, szellemi koncepciót. Azt hiszem, nem véletlenül. Krisztus keresztje, mint követőire szintén vonatkozó perspektíva, a remény szempontjából eredetileg bagatellizálható volt: a feltámadással. Történelmi szempontból bagatellizálható: az egyház diadalával. Világképben bagatellizálható volt: Pál apostol teológiájával. Meg a jó vezetőkbe vetett hittel, a Gondviselésbe vetett hittel, "az ember Istenreforgó" című hittel, "a szabálytisztelet megvéd a nagy bajtól" című hittel, sorolhatnám, sorolhatnám. "Hamupipőke édesanyjának ígérete beteljesült: mindig jó és jámbor volt a lánya, jóra is fordult hát a sorsa, királyné lett belőle, és holtáig boldogan élt az urával." Hmmm, hmmm...

– Nem véletlen, hogy nincsen új ötletünk, mert a szenvedést bagatellizálta a feltámadás, aztán Pál s végül az egyház gondviselés-hite. Azért nem véletlen, mert volt feltámadás, Pál meg egyházi gondviselés-hit? Nem értem. Vagy azt akarod mondani, hogy nálunk is volt feltámadás-, Pál meg egyházi hit?

*** Volt nyílt vagy rejtett (zsigeri) hitünk abban, hogy "minden jó, ha a vége jó". És amikor kihullottak ezek a tévhitek a kapaszkodóink közül, maradt ugyan még egy Szeretet-Isten hit, ami jól pótolni látszott az összes elveszett számárságot - de aztán erről is kiderült, hogy eléggé délibáb. Te is elejtettél már nekem olyan mondatot, hogy "Isten... ha van." És nem viccből mondtad ezt.

Sok-sok ilyen szempont is segített, hogy a jóhiszemű, pláne vallásos ember ne akadjon el a kereszt problémáján vagy általánosabban szólva: az élet megoldhatatlanságának problémáján. Csakhogy jónéhányunk számára a sámli említett lábai, - akár esetleg majdnem minden vagy minden lába!! - ki van már ütve.

– Számodra azonban az élet megoldhatatlan = a sámli lábai kitörtek. Ennek következtében nincs is mód az új ötletre!!!???

***Olyan ötletre van csak mód, amely ügyeskedik. Kósa Ferenc: A másik ember c. filmjében a mondat: "Az ember vagy öl, vagy őt ölik." Ügyeskedés alatt azt értem, hogy van harmadik út. Ettől még valószínűleg a dolog vége az, hogy kiirtják az albigenseket és a bogumilokat és a többit, de ha nem hiszek harmadik útban, hanem csak a likvidálódás hősiességében, akkor nem indulok el. A huszár tankok eleni vágója nem embernek való, hanem behülyítés ("Istennért, hazáért!...")

Persze, az ember akár tartósan is képes arra, hogy ütközés nélkül megtartsa a fejében ellentmondásokat. Egyfelől például egy szép, misztifikált vallási reményt, miközben egy másik gondolatkörében több-kevesebb sámli láb érvénytelenségét már megértette.

– Ellentmondást nem tűrhetsz, ha egyszer tudod már, hogy a sámli láb kitört.

Nyilvánvaló, hogy ilyenkor a gyakorlati életével nagyon is a józan, pragmatikus megoldásokkal él, és ebből világosan megállapítható, hogy mit gondol ténylegesen... Megússza tehát, hogy az ellentmondások hordozása identitásválságot okozzon a számára.

– De Te nem csaphatod be magadat.

Maga a Bokor azonban nem tudta ezt megúszni, mert az identitása egészen szorosan a jézusi példához kötődik. Eközben azonban nagyon világos gondolati lépésekkel kirúgta a sámli néhány lábát, az önhülyítő hiteket (Pál megváltás-elmélete, az egyház történelmi nagysága, az evangélium mint tömegsiker, stb.). A Bokor legősibb írásainak egyike a "Kereszténység, de kinek? Vagy: kereszténység, de minek?" dilemma megfogalmazása (Gyurka bácsitól).

– Én sem csaptam be önmagam, mert 71-ben hittük Halásztelken, hogy mi azok vagyunk, akiknek kell a jézusi kereszténység.

Körülbelül a '80-as években jutott el a zsigerekig ez a csiki-csuki-ézés.

– Ekkor már nem hittünk volna magunkban, s Te sem, amikor bevonultál Baracskára? Nem ezt a benyomást keltetted magadról.

*** Az a naiv korszakom tetőpontja volt. Kellett, helyes volt, de a krízis sem véletlen volt.

Valamit megérezett aztán a finom szimatú Gromon, mert megírta a "Megtörpantunk?" ézés első világos megfogalmazását '85. körül.

Ha akkor – vagy nem sokkal később –, a Bokor kap egy ráébresztő bevillantást arról, hogy a féltudattalanjában mi a helyzet az immanens reménnyel, akkor a rendszerváltás külső eseményeiben nem (vagy kevésbé) hull szét az identitása.

– Ha a mondott időpontban ráébredünk arra, hogy nincs immanens remény, akkor ez egyet jelent azzal, hogy már szét is hullt azonosságunk Jézussal.

*** Igen is, nem is. Erről érdemes lenne alaposabban tanakodni.

A "ha... akkor..." persze ostoba sóhaj. De jobb későn, mint soha. Ha előbb nem, akkor legalább most, húsz évvel később?

– Húsz év után most ráébresztesz bennünket arra, hogy húsz évvel korábban sem hittük már el, hogy mi vagyunk azok, akiknek kell a jézusi kereszténység.

*** Olyasmiben hittünk, ami szép volt, de nem volt állóképesség. Jézus 3 éves vágója más alapokon működött, mint ha 30 évig... Ezt Te is idézted már.

Hát igen. Ebben a csiki-csuki ráébredésben (a Golgota után) még maga Jézus sem folytatta a tanfolyami előadásokat, hanem inkább ünnepélyes gesztus során átadta a stafétabotot - mondhatnám némi iróniával. Greeley szövege nem véletlen: a különféle keresztény közösségek az első lendület után vagy hasonulnak evilághoz (megélhetési módjaikban, közösségvezetési struktúráikban, stb.) - persze egy fenntartott vallási máz alatt), vagy lealkonyulnak. Mindkét út szomorú.

– Az apokrifek mutatják, hogy a 2. század kereszténysége csodákat gyártva és gnóvizt találva ment a cirkuszokba birkózni az oroszánokkal (lásd a 99. Naplót).

*** Kedves volt tőlük, hogy ezt csinálták, de én azt gondolom, hogy gyerekes hitekbe kapaszkodva áldozatokat hozni - ez jellegéből fakadóan NEM állóképesség útjárás. Már egy ember életén belül sem, nemhogy történelmileg.

3. Nem azért írok, hogy becsukjuk a boltot. Hanem azért, hogy fellendülő és ugyanakkor reális, élhető megoldás szülessen az - egyénenkénti! - belső újjárendezésből.

– Az új ötlet megszületéséért írsz.

Mondhatnám: kétféle remény van. Ha az ember a misztifikált magasságú reményekbe (pl. a Golgota páli szemlélete, stb.) kapaszkodik, akkor meg lehet nézni a gyakorlatát: evilági lesz az a javából. Vagy pedig kizuhan ebből, és akkor reményvesztett lesz, ami végképp zavarodottság és

zsákutca. Egyiket sem szeretnénk, nem? – Nem kell tehát Neked a Pálból megszületett konstantini kereszténység sem, a reménytelenség sem. Nekem sem.

Szép tudatosan kell tehát elköszönni a misztifikált magasságú reményektől. Lehetséges, mert van egy másik fajta remény. A pszichológusok úgy mondják ezt, hogy a gyerekből akkor lesz felnőtt, amikor tudomásul veszi, hogy a sorsát nem felette álló tekintélyek kezéből kell fogadnia, hanem átlátja és elvállalja az életével járó döntéseket és a következményeket, a felelősséget. Ugyanez más szavakkal: a reményt a valós emberi motivációrendszerrel össze kell hangolni.

– Kell Neked az új ötlet, amelyet valós motivációk támogatnak Benned.

Megalkuvás a magas reményekről lemondani? Amikor a gyerek-hitekről felnőtt-hitekre vált az ember, akkor nem megalkuvást követ el, hanem végre meglép egy fejlődési lépést. Amíg a szakadék felé vivő társadalmi széles utak helyett a kontrasztársadalom lehetőségén törjük a fejünket, a kiszolgáltatottak és a Föld kizsákmányolása helyett a méltányosság alternatív praxisain, amíg az ön- és másokat félrevezetés helyett a közélet, a vallás és a média tisztátevésén dolgozunk - addig biztosan nincs szó megalkuvásról.

– Kontraszt-társadalmat teremteni tudni, mely tisztába tesz közéletet, vallást és médiát. Csakhogy ez számomra elmentmondás, mert a kontraszt társadalom éppen ezekből a tisztába teendőkből vonul ki, mert ezek működtetői nem viselik el, hogy tisztába tegyék őket, hanem a keresztre parancsolják azokat, akik tisztába akarják tenni őt.

*** Igen, lehet, hogy egyszerűen csak az illúziók újjászervezése, amin most próbálkozom. Ezzel fájdalmas számot vetnem.

Hiszen nem arról beszélek, hogy rendben van, hogy kispolgárrá válunk.

– Hogy kerül ide a kispolgárrá válás, fel nem foghatom.

*** Azért, mert dilemmázom, hogy amit írok, az hol van a skálán a megalkuváshoz és az ostoba huszárrohamhoz képest. De tényleg írhattam volna érthetőbben..

Arról beszélek, hogy ezeknek az igaz erőfeszítéseknek nem jó motorjai, sőt, csapdái a misztifikált remények. Tehát egy másik fajta reményt kell felépítenünk, amelyet hívhatunk például felnőtt-reménynek vagy reális reménynek, ahogy tetszik.

– A misztifikált reményen a vallási kvaccs, a kaifási és a mai egyházi értendő, s a felnőtt meg a reális remény nem ilyen, s éppen ezért belőle születhetik meg az új ötlet. Jól értem?

*** A felnőtt remény nem támaszkodik olyan hitekre, amelyek önhülyítések - de ennek áráként csak nagyon "sovány" hitekre nem tud támaszkodni. Azt gondolom - abban bízom -, hogy a naivitásról való lemondás után kialakul egy új életfelfogás - lehet, hogy erre jobb a Te eredeti kifejezésed, a metanoia. Metanoián azonban én határtalan áldozatkésziséget értek, amit ma nem gondolok józanul fenntarthatónak. A bármiféle - akár jézusi értelemben vett - "Gondviselő Isten"ben való hit engem távol tart ezektől az utaktól. Amit Jézus hitt és csinált, az egy eufória - ezt jó értelemben írom és nagybecsülendő, hogy olyan stabil volt két és fél évig! - de csak ugyanolyan eufóriában utánozható le.

Ha a "beavatás" fogalmába jól belegondolunk, minden kultúrkörben olyasmint jelent: "a naivitástól megfosztás". A beavatott alaptudása az, amit a nem-beavatott még nem tud vagy egyáltalán, nem is akar tudni. Mi ez a tudás? Az élet mostoha, az ember magányos és kiszolgáltatott, a

gyermeki remény illúzió. Ezzel szemben beavatott az, aki - tetszik, nem-tetszik - bevette ezt a felismerést és így lehetsége van elindulni (nem a kezébe kapja!) egy felnőtt-remény, felnőtt-életbizalom felépítése felé. A beavatás előtt erre nincs mód.

– A kvaccstól meg kel szabadulni, be kell avatódni, hogy megszülessék bennünk a felnőtt életbizalom, mely apjanyja a jó ötletnek.

A gyermeki remények, azaz nagyjából a misztifikált magasságú remények őrzésének időszakában erre nincs mód. Hiszen az ilyen remények őrzésével az ember megússza, hogy pőrén szembesüljön a sorsával, mint lepasszolhatatlan feladattal. Vagy pozitívan fogalmazva: elmulasztja a lehetőséget annak átélésére, hogy a sorsa nem más kezében, hanem saját kezében folyamatosan formálható forgatókönyv, hű tükre a saját, teljes lényének.

– A beavatódás révén tanuljuk meg, hogy szembesülni kell sorsunkkal, mely a mi kezünkben van: folyamatosan formálható forgatókönyvvel rendelkezünk. A Jézus tanította autoszótéria a sorsunk.

Az iménti áttekintéshez (a kirúgott sámli-lábakhoz) képest csoda, hogy még ma is tartja magát egy bizonyos mértékű Bokor-élet. Nem annak erejében, mintha létezne köztünk egy biztató jövőt építő koncepció. Valójában ma már különösebb szellemi vérkeringés sincs - sajnos ez nyilvánvaló. Hanem egyszerűen néhány odaadó egyéniség körül, "diaszpórákban", áldozatos élet folyik. Szigetek küzdelme a körülvevő tengerrel. De támogató szellemi háttér nélkül egyértelmű, hogy előbb-utóbb kihunynak. A "lelkiség" és egy-egy jó egyéniség nagyon fontos, de a szívós áldozatkészséghez koncepció (is) kell.

– Az is csoda, hogy még egyáltalán él a Bokor, de már nem soká, mert nem születik az új ötlet.

4. Mi lenne a Bokor, hol tartana a Bokor, ha volna szellemi kisugárzó központja, ha volna koncepciója, ha volna inspirációt adó vérkeringése? Szociológiai tény, hogy a "bázis" nem tud koncepciót létrehozni.

– Ezt úgy mondta a napokban egy közeli rokonod, hogy a közösség elhülyít. De bázis nélkül csak Jézus van, aki tanít három éven keresztül, aztán elszáll a mennyekbe, s utána a vízözön.

*** Itt két dolgot egyszerre mondasz: A) A közösség elfogulttá tesz. B) Abban viszont egyetértetek, hogy bázis nélkül csak Jézus van, aki három évig... és aztán jó okkal, de ő is meglép.

Van persze, amit épp a bázis tudhat: életszerű megoldás-ötleteket, kezdeményezéseket és magatartásmintákat adni a koncepcióhoz. Életre-gyakorlatra, ötletgazdag továbbbi rügyezésekre váltani a szellemi iránymutató(k) álmát - ha van ilyen szellemi koncepció...

– Az ötlet és koncepció között rendet kell tenni. Mi csak ötletre vagyunk képesek. A koncepció Szókratészé, Buddháé, Jézusé, Marxé: nem lehet kiváltságod, mert nem illet meg téged sem más, mint az egy dénár. Hogyan tudod ezt elhítni az utánad következő nemzedékkel, ezen fordul, hogy tovább él-e az isteni koncepció, amely a Jézus három éve következtében tudott fellángolni hatvan éve Debrecenben is, és harminc évvel később eljutott Hozzád is.

*** Az, hogy mi a helyes koncepció, hosszú téma. Az, hogy a csalódottságból kikászálódjon a nagyközösség és ezáltal újra képessé váljon koncepció új építésére - ez viszont a jelen írásom lényege. Abban különbözöm Tőled, hogy Te szölongatod a lovakat, hogy tessék már húzni a kocsit. Én pedig érteni vélem, hogy az eredeti lelkesedésből ez már nem megy, de maguk sem értik, hogy miért és amíg nem

értik, nem is tud menni a dolog, addig nem képes senki újjászülni a motivációit. Zavaros, amit írok?

De ezt csak a mindenkori közösség spirituális magja tudja "termelni". Ha van ilyen mag... Prófeta nem támad "kinevezéssel", de ha a nép fogékony, az Isten majd csak ad nekik prófétát, prófétai csoportot, nem?!

– Szent igaz. A spirituális magon azokat érted, akik még nem felejtettek el imádkozni, hogy nyíljon már meg az ég...?

*** Nem. Azokat értem ezen, akiknek elég önreflexiójuk stb. van arra, hogy felismerjék magukban a csalódást, szégyenérzetet, stb. Olyan magas eszményekkel utaztunk, hogy képtelenek bármit kezdeni azzal a tapasztalattal, hogy nem sikerült. Lapítanak egy lelki malomkő alatt. Nem könnyű ezzel kezdeni valamit, de ezt a nyomasztott "se té, se tova" helyzetet túl kell lépni. "Igen, bevallom, hogy nem fülök hozzá a fogam, mert csalódtam." - Csak ezek után válik képessé az ember arra, hogy tisztázza, hogyan és mennyihez fűik a foga mégiscsak a hajdani vagy új eszményekből.

Önmagában a kényelem sem, a félelem sem tudja elnyomni a megújulás előbb-utóbb felébredő igényét. Legfeljebb az önáltatás, az önfelmentés tudhatja ezt elnyomni. Holott - ismétlem -, az ember elemi igénye, hogy lelkesedhessen valamiért.

– Ebből az igényből születik az ötlet.

Az egyszer már reményét veszített embernek sokkal gondosabban kell felépítenie magában a következő életszakaszát lendítő lelkesedését. De jó eséllyel megteszi, hiszen már megízlelte az igavonó mindennapok síkja feletti levegőt. Keze és lába lehet rabszolgamunkában foglalt, de a feje és a szíve felette van, (felette lehet) ezeknek.

– Úgy legyen! Óh jöjj, óh jöjj Üdvözítő, Beteljesült már az idő...

Csath Magdolna

MAGYARORSZÁG - NEOLIBERÁLIS ÁTNEVELŐ TÁBOR

Magyarország a világgymarmosítás legutolsó szakaszába, az emberek átnevelésének időszakába érkezett el az MSZP-SZDSZ kormány újbóli hatalomra kerülésével. Egy, az ország lakosságához képest szűk, de keményen összetartó, és a nemzetközi tőke teljes támogatását élvező csapat gátlástalanul és részvétlenül, az embereket semmibe véve, hazugságra mindig készen, élvezettel veri szét az országot, rendszerváltás után még megmaradt értékeit, az egészségügyet, az oktatást és a kutatás-fejlesztést.

Naponta csöpögtetik, tudatosan és jól szervezeten a társadalom poharába a mérget, amely, látható módon, hat is a társadalomra. Az emberek egyre zavarodottabban viselkednek, egyre kevésbé ismerik ki magukat az őket körbevevő világban, elhiszik a hazugságról, hogy igaz, és kételkednek az igazságban. Közben, pedig fokozódik a feszültség: az embereken belül és közöttük egyaránt. Ez jó hír a rombolóknak: a bizonytalanok, a félelemben élők könnyen befolyásolhatók.

Nézzünk néhányat az átnevelési példák közül. A liberálisokat vezető Kóka János kijelenti, hogy a társadalmat rá kell szoktatni az öngondoskodásra. Mit jelent ez? Ez az üzenet annak a szélsőséges és erőszakos neoliberalis nézetrendszernek a megnyilvánulása, amely azt mondja az embereknek, hogy egyedül vagytok, ne várjatok senkitől segítséget, támogatást, ha bajban vagytok.

Vagyis, hogy mindenki egyénileg felelős mindenért; olyan, hogy közösség, társadalom és nemzet tulajdonképpen nem is létezik. Mindenki viselkedjék úgy, mint egy 'egyéni vállalkozó', ha meg akar gyógyulni, vegye meg a 'szolgáltatást' a piacon, ha tanulni akar, az egyedül az ő magánügye, ezért kerítsen rá pénzt, tőkét, és fektesse be ezt a tőkét saját magába: vagyis vegyen oktatási terméket a piacon.

Ezt a gondolkodást egészíti ki az a kapcsolódó üzenet, hogy - szintén Kóka Jánost idézve - 'szomjazni kell a sikert', ezért harcolni, versenyezni kell: vagyis, az anyagiakért sutba lehet dobni minden értéket, emberiséget, családot, el lehet árulni a nemzetet, hiszen csak egy dolog a fontos: a pénzben, vagyonban mért siker. Azon kívül, hogy ez a gondolatörkény erkölcstelen és értékromboló, még hazug is.

Hiszen jól tudjuk, a csillagászati vagyonokat rövid idő alatt összeharásoló nem kemény munkával, piaci versenyben helytállva szereztek vagyonukat, hanem egyszerűen kapcsolatok révén, vagyis úgy, hogy a megfelelő párt, megfelelő kör vagy család tagjai voltak, és mai is azok. A neoliberalizmus értékrombolásának példája az is, amikor Horváth Ágnes egészségügyi államtitkár az egészségügyről, mint szolgáltatási vállalkozásról beszél, azt szuggerálva, hogy a kórházakban fontosabb a 'kedvező üzemméret', mint a gyógyítás.

Az átnevelésnek és egyben a lakosság tökéletes lebecsülésének és lenézésének jele az is, amikor azt mondja, hogy igazán mindegy, hogy piros vagy kékszínű bogyt vesz-e be valaki, ha a 'hatóanyag ugyanaz'. Erre rímel az az egészségügyi minisztériumi szégyenletes hirdetés is, amely így szól 'ne a mellékhatást, az árat nézze!'. Mert mit is jelent ez? Azt, hogy nem számít, ha a mellékhatások több egészségkárosodást okoznak, mint amennyi jót a hatóanyag, a lényeg az, hogy a kezelés ne kerüljön sokba. Vagyis nem a teljes gyógyulás a cél, hanem a költségmegtakarítás, akár további egészségromlás árán is. Kérdezem: orvos az, akinek ilyen nézetrendszere van? Ezt azért kérdezem, mert az államtitkár asszonynak, állítólag orvosi végzettsége van.

A 'gondolkozz mindenről vállalkozóként', ha egészséges és tanult akarsz lenni, vedd meg ezeket a 'szolgáltatásokat' neoliberais nézetrendszert úgy lehet jól eladni az embereknek, ha tökéletesen összekeverik értékrendjüket, ha elérik azt, hogy már nem tudnak eligazodni abban, hogy mi a helyes és a helytelen, mi az igazi és mi az álságos. Ezért a tökéletesen kiszolgálóvá változtatott sajtó segítségével folyik a lakosság erkölcsi - értékrendbeli átnevelése és megosztása. A miniszterelnök nyilatkozik, hogy a megszorítások, az ún. reformok 'visszatérést jelentenek a baloldali értékekhez', és nincs egyetlen egy tisztességes médiaszakember, aki megkérdezné, hogy ezen mit ért? Ugyanis a megszorítások a legdurvább szélsőjobboldali módszerek megnyilvánulásai, rokonai a Pinochet chilei diktátor által használt módszereknek. Lényegük az átlagember víz alá nyomása, maradék kis pénzének, vagyonának elorozása, és átjátszása egy szűk kör: a tőke, a nagy cégek, a bankok, biztosítók és az általuk támogatott politikusi klán zsebébe.

A valódi baloldali értékek, pedig éppen a kisembert védik a tőkével szemben, és a 'mindenki mindenki más farkasa' elvvel, a pénz-értékrendű társadalom létrehozásával szemben az emberi együttműködés, a közösség fontosságát hangsúlyozzák.

De a valódi liberalizmus sem az, amit az SZDSZ képvisel Magyarországon. Ha az SZDSZ valóban liberális

párt lenne, akkor fellépne az emberi jogok egyre durvább korlátozása ellen, tiltakozna a piaci verseny rendszeres megsértése és a parancsuralmi kormányagatartás miatt. A piaci törvényeket folyamatosan sérti meg a kormány akkor, amikor a külföldi cégek adókedvezményeit fenntartja, miközben a hazai cégeket mindenféle többletadókkal és terhekkel agyonnyomja.

A piaci verseny durva korlátozása az is, amikor állami megrendeléseket nem azok a cégek kapnak, amelyek a munkát a legjobb minőségben és a legolcsóbban tudják elvégezni, hanem azok, amelyek közel állnak a szűk politikusi körhöz, vagy úgy, hogy ennek a körnek a vállalkozásai, vagy úgy, hogy pénzelik a politikusokat, illetve pártjukat. Jó példa erre a 'PPP'-jelenség, vagyis az állami-magán 'összefonódással' megvalósuló beruházások többsége. Ezért drágább nálunk az útépités, ezért kötelezhetik az egyetemeket olyan számítógépes rendszerek, mint például a Neptun-rendszer megvásárlására, amely rosszul működik, de legalább nagyon drága, ezért kell az orvosoknak, rendelőknek 'vizsgálatidő-automatákat' és 'gyógyszer gazdaságossági számításokat' végző utasításokat vásárolniuk. Mindezen üzleti érdekek által vezérelt, piacidegen eljárások éppen úgy elfogadhatók a magát liberálisnak nevező SZDSZ számára, mint a parancsuralmi, nemcsak az átlagemberek, de a szakemberek véleményét is semmibe vevő ún. egészségügyi, oktatási és kutatásfejlesztési átalakítás, amely persze rombolás. Az átalakítás ugyanis megújulást, fejlesztést és nem szétverést, lezüllesztést és értékvesztést jelent.

A 'reform' szót tehát, a 'baloldali értékekhez' hasonlóan, tudatosan kicsavarják, és ezzel félrevezetik, megzavarják az embereket. A társadalom tökéletes szétzilálására jó módszer az emberek tudatos egymás ellen fordítása is. Jó példa erre a teljesen igazságtalan új gázár támogatási rendszer, vagy az, ahogyan legutóbb a tudós társadalmat osztotta meg a hatalom.

Teljesen diktatórikusan, mindenféle érdemi egyeztetés nélkül, 10%-kal csökkentette az akadémiai doktorok tiszteletdíját, de nem nyúlt hozzá az akadémikusokéhoz. Ennek a lépésnek természetesen semmilyen szakmai indoka nincs, de még anyagi sem, hiszen az így megtakarított összeg, a költségvetés szempontjából nevétségesen kicsi pénz. Viszont ezzel elérték azt, hogy a tudóstársadalom két rétege ferde szemmel néz egymásra, hiszen egyrészt a doktorok - joggal - igazságtalannak tartják, hogy ha tőlük elvesznek korábban megszerzett jogokat, akkor azt miért tarthatják meg az akadémikusok, az utóbbiak - pedig nyilvánvalóan tudják - hogy igazságtalannul kivételezett helyzetben hagyták őket, ezért magyarázatokat, öngazolásokat keresnek saját lelkiismeretük megnyugtatására.

De az emberek közötti feszültség szítására szolgál az is, hogy az egyetemi felső vezetés jövedelmét - a pénzsűke ellenére - jelentősen megemelte a kormány, miközben a többi tanárok jövedelme, a béremelések elmaradása és a többletadók miatt csökkent, miközben oktatási kötelezettségük nőtt.

Mindez egyben azt is jelenti, hogy tovább növeli a hatalom a szakadékokat a gazdagok és szegények között azzal, hogy a középosztályt tudatosan taszítja lefelé az elszegényedés lejtőjén. De hogy az emberek ne értsenek ebből az egészből semmit, ne a növekvő nyomorukra, hanem inkább a még megmaradt anyagi morzsáik megtartására figyeljenek, jól jön az amerikai gyilkossági

veszőparipa magyar változata, a 'szélsőjobb-oldali veszélyre' hivatkozás, amire hivatkozva hosszú ideig fenn lehetett tartani az országház körüli berlini falat, és még korszerűbb vereszközökkel lehet felszerelni a rendőrséget, amely már régen nem a polgárt őrzi és védi.

Miközben a helyzet minden tekintetben egyre inkább Pinochet uralmára emlékeztet, aközben beszédehibás, önbizalomtól duzzadó politikusok párbeszédéről, megegyezéséről, a köztársaság jövőjéről, az 'uram-bátyám' világ megszüntetéséről gagyognak-papolnak.

A világ, pedig eközben elfut mellettünk. Máshol természetes, hogy a kormány elsőrendű feladatának tekinti az egészségügy és az oktatás megerősítését és támogatását, a kutatás-fejlesztésbe való beruházást. A valóban demokratikus piacgazdaságokban nincs vesztegetés, és a kormányok a lakosság életszínvonalának és életminőségének javítását tartják legfontosabb feladatuknak. Máshol a kormány kíváncsi a társadalom véleményére, és nemcsak saját szakmai holdudvarának egyébként jól ismert, az igényekhez igazodó véleményét kérdezi meg akkor, amikor valamilyen változtatást akar bevezetni. Ezért más országok, közöttük a volt szocialista országok többsége is, jobban működnek, az emberek jobban érzik magukat a bőrükben, nem elégedetlenek, nő a várható élettartamuk, és - nem véletlenül - javulnak az ország gazdasági eredményei is.

Hazánk minden gazdasági és társadalmi mutatója tekintetében, egyre siralmasabb képet mutat. Romlik a lakosság egészségállapota, gyengül a társadalmi tőke, foszladozik a társadalom szövete. Az összefoglaló kérdést ezek után így lehetne feltenni:

Vajon kinek és miért érdeke az, hogy a társadalom teljesen szétszilálódjék, erkölcsileg és anyagilag szétszakadjon, legyengüljön, elveszítse józan ítélőképességét?

Mi is történik egy cégnél akkor, amikor - általában a rossz vezetés következtében -, csődbe jut? Az történik, hogy a cég értéke lecsökken, jönnek a felvásárlók, és széthordják részekre szabdalva, felvásárolják a céget! Nem lehet esetleg valamilyen hasonlóságot felfedezni az ország jelenlegi helyzete és egy csőd felé tartó cég helyzete között?

KEREKASZTAL

BOTLIK BENEDEK

KEDVES JÓSKA ÉS TÖBBIEK!

(A ***-gal írt sorok Bulányi György glosszái)

A Bokor a 70-es, 80-as években felemelte szavát az egyházban tapasztalható negatív jelenségek ellen (kollaborálás az állammal, testvériség helyett hatalmi hierarchia, a jézusi értékek helyett a gazdagság, az erőszak (önvédelem, igazságos háború) melletti kiállás, stb.)

*** És nem ment a Kossuth térre.

Aztán a 80-as években már tudtuk, hogy a lelkiismereti és szólásszabadság melletti kiállásunk, a halálbüntetés ellenzésünk, a hadkötelezettséggel szembenetésünk – ha nem is annak szánjuk – kemény politikai megnyilvánulás.

*** És csak a börtönbe mentünk miatta.

90-es évektől 2003-ig, kiálltunk a NATO ellen, kétségeinket fejeztük ki az EU csatlakozással kapcsolatban, utoljára az iraki háború ellen szóltunk. Kerestük a hangunkat, mert éreztük a kapitalizmus embertelenségét,

de nem találtuk. Egy hang szólt csak: Gyurka bácsi kommunába hívó hangja, de nem tudtunk rá életünkkel válaszolni. Vagy azért, mert nem az igazi hang volt, vagy azért mert gyengék voltunk (vagyunk).

*** És ha tűntettünk, csak magunkban, a Bokorban tűntettünk.

Most pedig hosszú ideje halljuk „öregjeinktől” az óvó szót: Ne is hallassuk a hangunkat, mert:

letévedünk a jézusi útról,
erőszakosok (akár utcai harcosok) közé keveredünk,
összemosnak a mai ellenzékkel és azok is milyen „csúnya fiúk” (köpönyegforgatók, taktikázók, öntörvényű tigrisek),

az igazság kimondása hamar igazságtevessé (erőszakká) alakul,

nemzet emlegetéséből pedig gyűlölet lesz,

és legfőképpen: nem megy a szekér, nem szaporodnak a közösségek, és ha nem a tanítványgyűjtéssel foglalkozunk, akkor az csak pótcselekvés lehet.

*** De hallassuk a hangunkat: közösségeinkben s a sajtóban is, ha találunk olyat, amely kíváncsi a hangunkra.

A veszélyekre figyelmeztetést köszönöm. Sokszor kell a megfontoltság. (Igaz, külön tanulmány lehetne persze: „Mennyire volt Jézus megfontolt?”)

*** Köszönöm az ötletet, talán megpróbálkozom vele.

Az igazság – még ha fáj is – fontos. Igen, igaz, nem megy úgy a szekér, ahogyan arról álmodtunk. Két eset lehetséges.

Vagy ócska, gyatra, bűnös emberek vagyunk, vagy a kiindulás nem igaz, például nagyon kevés ember hajlandó a „jézusi élet” „árucikket” megvenni, magára alkalmazni.

No persze lehetséges a kettő valamilyen arányú keveréke: 30% gyatraság 70% rossz kiindulás vagy 90% bűnös mulasztás 10% eltévesztett cél stb.

*** Régi a téma: Kereszténység, de minek? Kereszténység – de kinek???

Itt nincs kiforrott véleményem. Érzek viszont valami egyensúly-eltolódást. Például: A „bokor-tudatú” ember életében a tanítványgyűjtés valami nagyon szent dolog. Az autó használat minimálisra szorítása már nem annyira. Sok-sok éve nézem a Bokorünnepre, BNT-re jövő testvéreket és rosszul érzem magam. Sok Jézusról semmit nem tudó környezettudatos civil jobban szeret ezen a területen. A természet és az élet óvása már nem jézusi érték és tabu téma lett.

Elég nagy gazdagodás indult el sokunk életében (amióta nem tanárként dolgozom, a mi életünkben is - sajnos). Ez is tabu téma lett az általam ismert közösségekben.

Évek óta nem tisztázott közösségeinkben – a már múltkori levelemben említett – kivonulás a társadalomból problematika. Szavazni el nem menő testvéreim sem vonulnak ki a társadalomból, mégis sokszor úgy érzem, hogy minket, szavazókat - bűnösnek tartanak. Nem jutunk közelebb egymás megértésében, mert ez is tabu témává vált. Ezeket kell mondani.

*** De ezekhez nem kell Kossuth tér, csak a kisközösségeink. Ne legyenek tabu-témáink.

A kisközösség gyümölcsét meg nem termő tanítás (család, iskola, munkahely stb.) lenézett érték. Pedig a világ jézusibb lesz ezek által is.

*** Ez – kétségtelen.

Horn Gyuláról és Orbán Viktorról írt elemzéssel nem tudok mit kezdeni. Hosszan tudnám sorolni, hogy mi

hiányzik nekem felsorolásodból. De nem ez a lényeg. Idézek múltkori levelemből:

”Hol állok én? Tudom, hogy egy párt sem képviseli, nem képviselheti a Jézustól tanult normákat (adás helyett a vagyonosodás (az úgynevezett életszínvonal emelkedés, reálbér növekedés) támogatása, szolgálat helyett a hatalom mámorában és a korrupcióban való megmártózás, szelídség helyett az erőszakszervezetek fenntartása és a NATO-tagság, fenntartható világ építése helyett a fejlődés és növekedés-mítosz hirdetése jellemzi tevékenységüket).

Tudom, hogy a szavazatok megszerzése érdekében kell a politikusoknak tevékenykedniük (például ezért sem volt még olyan kormányunk, amelyik a környezettudatos életmód mellett tette volna le a voksát). Tudom, hogy mindezek miatt a politika nem a Jézust követni akaró ember területe.”

Ezek után nem értem, miért Róluk írsz. Ugyancsak magamtól idézek, még a Tájék-beli „Állásfoglalás”-ra írt levelemből: „De azt is gondolom, hogy erőszakmentes kiállásunk a szeretet, az igazmondás, az igazságosabb teherviselés mellett nem káros, sőt hasznos lehet az Isten Országá számára.”

Lehet, hogy nem vagyok elég világos. Megpróbálom:

Értékeket szeretnék képviselni, csendben és csak a tetteimmel, de ha kell hangosan is, mint pusztába kiáltott szó. Jézusi értékeket: SZELÍDSÉGET ÉS NEM ERŐSZAKOT, ADÁST ÉS NEM VEVÉST, SZOLGÁLATOT ÉS NEM URALKODÁST! De vannak még más értékek is, és ezek is jézusiak: igazmondás, összefogás, szolidaritás, család, békességkeresés, megértés, ne tedd másnak, amit nem kívánsz magadnak, stb. Nem kellene egymás ellen kijátszani a közösségteremtés és a jelként élés-beszélés területeit.

Most ennyire futotta. Várom Jóska a befejezést, amit őszre ígértél. Szeretnék olvasni Tőled valami lelkesítő, előremutató, megoldást kereső töprengést (mint ahogyan sok éven keresztül kaptam ilyet) és kevésbé ilyen társadalmi – közéleti – politikai elemzést. Persze tudom, csak azt kaphatom Tőled, ami Te vagy, de vágyaimat meg kellett fogalmaznom. Mindezeket magam is így látom.

*** De mindezeket csak magunknak mondhatjuk el, vagy gondolod, hogy végig kellene járnunk – s ezeket transzparenszre írva – velük a várost?

BULÁNYI GYÖRGY

SOBRINO AVAGY MIBEN BÍZHATUNK?

Jézus és a ma kiközösítettjei – Üdvös szembeszegülés a vatikáni ítélettel: teológiai szolidaritás Sobrinoval világszerte. Ezzel a címmel írt cikket a Publik-Forum 2007/8. számában Thomas Seiterich, melyet kivonatos fordításban ismertetek.

A felszabadítási teológia nem múlt ki. Róma három év-tizedes üldözése sem tudta elhallgattatni. Jon Sobrino világszerte teológiai szolidaritásra talál. Teológiája „teljesen igazhítt: tiszteli Krisztus személyének istenségét, emberségét, egységét” – írja *Bernard Sesboue*, a párizsi dogmatikaprofesszor a *Stimmen der Zeit* áprilisi számában. Azt állítja, hogy Sobrino olyan krisztológiát ír, „amely tudományos és jólinformált az Írás, a Hagymány és a kortárs krisztológiai mozgalomban, de tanúságtevés is akar lenni”. Sobrino a Krisztus-eseményt az áldozat szemszögéből

magyarázza és aktualizálja: Isten – a szabadító; nem történelmen kívüli és nem közömbös.

A Kalkedoni zsinat (451) – valódi ember, valódi Isten – „állítja, hogy az isteni felveszi az emberit, de nem ad tájékoztatást a kivonulás, a próféták, a jóhír, az Isten Országá, a kereszt, a feltámadás tárgyában. Nem konkrét az Isten, aki egy konkrét Jézusban válik jelenvalóvá; és nem konkrét Jézus sem, aki ezt a konkrét Istent teszi jelenvalóvá. Isten-ség és emberség értelmezése absztrakt marad, s nincsen viszonya a történelemhez.” A Kalkedoni zsinat szabályozza a hittartalmat, és egyúttal alap arra is, hogy rosszul magyarázzuk, hogy mi a kereszténység. Innen ered Sobrino kritikája: „Nem Kalkedont prédikáljuk, hanem Krisztust hirdetjük, s emellett tiszteletben tartjuk Kalkedon tanítását is. S ez nagy különbség”.

A nemzetközi tekintélyű tübingeni teológus, *Peter Hünermann* is energikusan védi Sobrinot. Azt mondja a *Herder-Korrespondenz* áprilisi számában, hogy a Vatikán közleménye „sok” minden teológus számára... „a legtehtényesebb katolikus és evangélikus egzegéták, teológusok a vádlottak padjára kerülnek Sobrinoval együtt”. Ha a 19 század közepe óta rendre összeütközés támad a teológusok és a Tanító hivatal között, ez nem a Hittani Kongregációban dolgozó személyeken és képzettségükön fordul – gondolja Hünermann. Hanem ennek az az oka, hogy a Kongregációnak még mindig egy koraiújkori cenzúra-hatóság a struktúrája.

Sobrinoval időközben több mint 70 neves teológus szolidáris... számos szerzetesi közösség, amely elkötelezett a Harmadik Világnak... az osztrák kismartoni püspökség is protestál mellette... Természetesen az egyházreform különféle csoportjai is... számos egyetem, köztük a gráci és a münsteri. A legszélesebb mindez a spanyol nyelvű világban... és baszk földön, Sobrino szülőföldjén: aláírásokat gyűjtenek... Eddig a kivonatos fordítás.

A Vatikán is észleli mindezt. Lewadát, a Kongregáció prefektusát már kinevezte a pápa New-York érsekének. Bennem meg felmerül a kérdés: lehetetlen a ma hatalmon levő struktúrát lecserélni? Negyedszázada írtam *Egyházrend* c. dolgozatomat, melyben egy alázatos ajánlatot tettem a struktúrának, hogy a közösséget gyűjteni tudókat, nőket, férfiakat szenteljék a püspökök papoknak. Lewada elődje azt felelte, hogy ajánlatom *téves, veszélyes és félreérthető*, s megállapítása erejében tizenöt éven keresztül nem működhettem papként nyilvánosan. A mocsárba beletettek egy követ... nagy cuppanás, mocsár-gyűrűzés, majd újra nyugalmi állapot.

Roncalli meghalt a zsinata befejezése előtt. Montini nem pucolta ki a Vatikán személyzetét. Lucianit nem láthatta halottkém. Woytila behozta Münchenből Ratzingert Kongregáció-prefektusnak, a prefektusból pápa lett. Most pedig megfegyvelmezi Sobrinot is. Nagy a felháborodás. Megint belekerült egy szikladarab a mocsárba. S megint helyreáll a nyugalom? Ki törődik a világ-felháborodással? Ezer- és tízezerszer is többen vannak, akik nem háborodnak fel, vagy csak nem szólnak. Ugyanolyan tehetetlenek vagyunk, mint a tőkés társaságok világmuralmával szemben? Csak a világ-katasztrófában bízhatunk?

Vagy abban sem? Semmiben? Az Isten újabb megtestesülésében? Annak is csak egy újabb Golgota lehet a következménye? Meg egy újabb Sobrino, aki most írja habilitációs dolgozatát... *s megint előről* – ahogyan Babits írta?

HETÉSI ZSOLT**SÚLYOS JÖVŐBELI****kihívások a társadalom egésze és a keresztény közösség számára (1)**

(A szerzőt 1979-ben született Dombóváron, földműves családból. 2003-ban fizika és csillagászs diplomát szerzett az ELTE TTK-n. 2003 óta ugyanott a Csillagászati Tanszék óraadó tanára. 2007-ben doktor fizikából. A tárgykörben 2004 óta folytat kutatásokat. A székesfehérvári egyházmegye IV. éves kispapja.)

Bevezető

Nehéz felfogni a mai ember számára, hogy milyen változatos helyzetben vagyunk, milyen nehézségekbe sodortuk magunkat saját életformánk következtében és annak folytathatósága érdekében. Nemzedékünk meg fogja érni a körülöttünk lévő mesterséges világ fokozatosan gyorsuló, hatványozott ütemű összeomlását. Ha az olvasó 1960 után született, nagyon jó esélye van rá, hogy erőszak, járványok vagy éhínség végezzen vele. Állításom rendkívül merésznek, ugyanakkor félelmetesnek tűnik. Mégis, ha gondolatmenetemet követve végigjárjuk ennek az írásnak a főbb gondolatvonulatait, nyilvánvaló lesz, hogy változás és változtatás nélkül élve a mai társadalom és annak minden jelenlegi tudása, képessége és vívmánya jórészt semmivé lesz, lakóival együtt. Meglepő állításom alátámasztására a teljesség igénye nélkül felidézek néhány olyan nehézséget, vagy ha tetszik kihívást, melyek előttünk tornyosulva egyelőre lehetetlenné teszik egy olyan jövő képét, melyet talán elképzeltünk magunknak. Az első ilyen nehézség a bolygó éghajlatának nyilvánvaló változása. További és még megoldhatatlanabb gond az a jelenlegi ésszel alig felfogható erőforrásválság, amely tíz éven belül egyre élesebben kirajzolódva rendezetlenségbe taszíthatja társadalmunkat. A világhatalmi sakkjátszma és az ember genetikai öröksége pedig mintegy megkoronázza az egész jelenségkört. Írásomban röviden ezekre térek ki, majd pedig kifejtem, hogy mi következik mindebből a magyar társadalom, és a keresztény közösség számára.

Ami megoldható, hazánkban is.

Mivel az erőforrásválság és az ellátási nehézségek elsősorban a városokat érintik, ezért célszerű falura költözni (első előtti lépés), hiszen a vidéki környezet még ma sem áll messze az önellátástól (pl. Erdélyben). Arra a tudásra, amit a vidék parasztsága évszázadokon át felhalmozott, újra nagy szükség lesz, hiszen a földeket megint kézzel és állati igával kell művelni, vegyszerek és műtrágya nélkül. Ebben a munkában ismét foglalkoztatottá válik a falun élő lakosság 80-85%-a, megszűnik a munkanélküliség vidéken, aminek elsődleges kiváltó oka a mezőgazdaság szerkezetváltása volt az 1960-as években. Továbbá valószínű, hogy a legszükségesebb iparcikkek kivételével (lábasok, tányérok, üveg, stb.) minden helyben fog készülni. Újra előbukkannak a rég eltűntnek hitt szakmák, a kovács, a szíjártó, a takács, a molnár, a fazekas, a tímár, a bognár és így tovább.

1. Első feladatunk tehát a földművelés hagyományos módszereiről és kézműves mesterségről szóló még meglévő tudás ápolása és bővítése. A vidéki házakat (és az egyéb fenntartani kívánt épületeket) szereljük fel a következő létfontosságú berendezésekkel: napelem, fűtő kút, melyből kézzel is húzható víz, művelésre alkalmas földte-

rület, pince, és lehetőleg fatüzelésére alkalmas kazán, de még jobb a kályha.

2. Második feladatunk tehát az alapvető ellátás megszervezése (erőforrás és víz). Azután, még ha egyelőre csak szórakozás szintjén is, tanuljunk meg egy hasznos szakmát, vagy több ilyen. A földművelés, kézművesség, ezermesterség nagyon kifizetődő tudás lesz az elkövetkező időkben. A társadalom jelenlegi állapotához szorosan kötődő, és/vagy rendkívül magas fejlettségű berendezésekhez kapcsolódó szakmák nem lesznek hasznosíthatók (az elsősorban a vállalatvezető (=manager) és a könyvelő, a másodikkra az úrhajós és a maroktelefontervező (=mobil) a jó példa).

3. Harmadszor tehát tegyünk szert olyan hasznos ismeretre, mely egyrészt segítheti túlélésünket, másrészt nagyobb értékkel ruház fel minket élve, mint holtan. Mivel a magasan gépesített és rendkívül kifinomult egészségügy fog először akadozni, törődjünk sokat egészségünkkel, és lehetőleg váljunk függetlenné az egészségügyi rendszertől, például azzal, hogy megtanuljuk, melyik fűben-fában milyen orvosság van.

4. Negyedszer, ismerjük meg a gyógynövényeket és vigyázzunk az egészségünkre. Rendkívüli csapások fogják érni az emberiséget, ez pedig mindig könnyebben kivédhető, illetve feldolgozható egy szorosan egymásra utalt közösség kereteiben. A közösség tagjai éppen úgy megoszthatják a munkát egymás között, mint ahogy azt a jelenlegi rendkívül bonyolult társadalom is megteszi. Csak-hogy az ipari korszak alkonyának közösségei lényegesen kevesebb taggal is működőképesek, hiszen a rendkívül szakosított foglalkozások eltűnnek. Egy hagyományos falunak megfelelő méretű közösség, minden szükséges foglalkozást űző taggal, és lehetőleg falun, már nagyjából 500-1000 fő esetén is fenntartható lehet.

5. Ötödször keressük hasonló emberek barátságát, és lehetőleg együtt telepedjünk le, egy városoktól távolabb fekvő faluban. A társadalomban már most vannak olyan magasan képzett szakemberek, akik a fent leírt válságtünetekkel (vagy egy részükkel) tisztában vannak. Az emberiség felhalmozott tudását nem szabad veszni hagyni. Minden tájegységnek szükséges lenne kiépíteni egy tudás- és tárolóközpontot, ahol van áramszolgáltatás, számítógépközpont, legalább vezetékes távbeszélő-összeköttetés vagy rádiókapcsolat a világ többi ilyen központjával; illetve az emberiség tudásának egy fontos ága nagy mértékben, és általános tudás tekintetében pedig kisebb, de átfogó részben képviselve/tárolva van.

6. Hatodszor, halmozzunk fel minél több tudást a fejünkben, és ha tehetjük könyvek formájában is, mert azok hozzáférhetőek villamos eszközök nélkül is. Keressünk hasonlóan képzett embereket, hogy együtt gondolkodhassunk. Ha van napelemünk, akkor egy hordozható számítógép jó befektetés lehet – főleg kutatók számára.

Társadalmi, közösségi csoportok, az Egyház szerepe

Mint azt fentebb már említettem, a közösségek szerepe óriási. Megtartó erőt, támaszt és védelmet jelentenek az elesetteknek, ugyanakkor alapvető tájékoztató pontul szolgálnak saját tagjaik számára.

A jövő ezeké a közösségeké. A falura települt, legtöbb feladatukat maguk ellátó közösségek válhatnak jellemzővé, melyek a tudásközpontokkal állnak kapcsolatban, ahonnan beszerzik azt, amit csak ezek a régi városmagokra épült központok állítanak elő – persze csak akkor, ha sikerül a

békés átmenetet biztosítani. Jelenleg Magyarországon az egyetlen nagyjából világos jövőképpel rendelkező, a teljes országot lefedő szervezet a katolikus Egyház. Mivel azt nehéz megjósolni, hogy milyen hatalmas változások várhatók a magyar állami életben, ezért úgy kell készülni, mintha nem várhatnánk külső segítségre. A teendők világosak.

1. A KÉSZ (Keresztény Értelmiségiek Szövetsége) segítségével fel kell kutatni azokat az értelmiségieket, akik elfogadják a fentieket, és hajlandók tenni valamit az ügy érdekében. A feladat a következő: magasan képzett szakembercsoport vizsgálja meg a lehetséges utakat, illetve a legjobb megoldás kidolgozása után készítse elő a híveket és a papságot a teendőkre. Az ismeretek átadása, illetve a megoldások felvázolása fontos lehet akár egy plébánia felújításakor, de az egyházmegyei tudásközpontok létrehozásakor is.

2. A meglévő egyházi közösségeket fel kell készíteni, hogy sokkal nagyobb nyomást is kibírjanak, mint amilyen ma nehezedik rájuk, ugyanis ez csak lélektani, míg akkor fizikai lesz. A közösségi tudat, és a társadalmi/személyes kapcsolatok erősítése képessé tehet egy közösséget azonosítástudat és túlélőkészség kifejtésére egy olyan világban, ahol a polgárok egy része rendezetlenségbe fullad. Az alapvető közösségek, közösségi magok nem árt, ha egybeesnek a jövődö fenntartható faluközösségekkel, de legalább részét képezik annak.

3. Minden egyházmegyének fel kell állítani egy szakmai csoportot, amelyik a fenti pontok előkészítését felügyeli és összehangolja. A kispapság és papság képzésének, továbbképzésének részévé kell tenni legalább egy fél napos ismertető szintjén az előttünk álló nehézségek ismeretét. A szakmai csoportok összeállítását és munkáját legjobb, ha egy egyházmegyei központi csoport ellenőrzi, és hangolja össze. A szakértői bizottságok felállításában ismét a KÉSZ kap szerepet.

4. Ha nincs elég szakember, akkor a még hátralévő egyre szűkösebb években ki kell képezni világi és pap szakértőket a következő területeken: mérnökök, fizikusok, biológusok, orvosok, stb. és lelkipozícióval foglalkozó szakemberek. Ugyanezzel párhuzamosan az Egyháznak is létre kell hozni legalább egy tudásközpontot. Jelenleg erre a szerző szerint legalkalmasabb a Központi Szeminárium épülete, illetve a Dobogókői Jezsuita Központ. Mindkét helyen fúrt kútra, napelemekre és távközlési eszközök felszerelésére van szükség, továbbá világi és hittudományi tudás felhalmozására.

5. Minden egyházmegyében ki kell jelölni 5-10 fontos plébániát, melyeket fenntartható módon fel kell szerelni, és amelyekből szükség esetén ellátható akár az egész egyházmegye. A papság és a hívek részaránya ezekben a zűrzavaros időkben növekedni fog, hiszen a társadalmi összeomlás folyamatában az egyetlen szilárd pont maradhat, mely világos értékrendet képvisel. A pásztori feladatok ellátása azonban legjobb esetben is az 1930-as évek színvonalán képzelhető el; a szerző becslése szerint a hanyatlás közepesen derűs előrejelzés szerint itt állítható meg.

(Folytatás következik)

FARAGÓ FERENC

HAMVAS BREVIÁRIUM (RÉSZLET)

Ajánlom ezt a kis szöveggyűjteményt – ha úgy tetszik breviáriumot, „liturgikus kódexet” – mindenkinek, akiket megérintett Hamvas Béla szellemisége, s akiket még nem, de nyitottak *valamire*, keresnek *valamit*, nyugtalanok a világ sorsa felől. Hamvas gondolatisága áthatja kora, és korunk el-elhajló gondolatiságát, de nem akarja megváltoztatni, netán eltörölni, majd fölülírni azt egy másfajta „izmussal”, egy másfajta rendszerrel, mint tette azt az emberiség számos nagy gondolkodója. Talán közhely már, hogy Hamvassal lehet nem egyetérteni, de szó nélkül elmenni mellette képtelenség. Hamvasra reagálni kell: elismerően és egyet nem értően. A hamvasi szövegek megértése nem könnyű feladat, a paradoxonok realitásának megértése kihívás minden gondolkodásmód számára, legyen az idealista, teista, ateista, materialista vagy bármi más. E nehézségen próbál átlendíteni e gondolatfüzér, melynek felfűzése nyilvánvalóan szubjektív. Kerülhetek volna rá más gondolatok is, és ki is maradhattak volna belőle olyanok, amik csupán a gyöngyfűzöt ihlették meg.

Kívánom, hogy legyen ez kis a gyűjtemény – melyet kizárólag Hamvas Béla támogatott - gondolat- és tudatébresztő sokak számára! Valamint legyen tisztelgés a „támogató” születésének 110. évfordulója alkalmából!

„Ahol nincs hagyományos forma, sem vallás, sem művészet nem bontakozhat ki”

(Az öt géniusz)

„Minden élőlény saját képére teremtett világba zártan él. Az egyik világból a másikba átmenet lehetősége nincs.”

(Májá)

„Aki nem az evangélium szeretete szerint él, annak élete semmit sem ér”

(Scientia Sacra)

„Az ünnep csaknem teljesen eltűnt. Szánalmas erőfeszítéseket tesznek, hogy légréteget újra megteremtsék, de minden esetben csak a vásár sikerül, zshivaj és a mesterkélt cifra felfordulás, amelyet néha fellengző és álnok gyűlés-szónoklatok nyitnak meg és zárnak le.”

(Az öt géniusz)

„A siker a legkisebb, a dicsőség s legnagyobb ellenállás irányába fekszik.”

(Unicornis, Beszélgetések)

„Hagyomány egy van, mint ahogy egy emberiség, egy szellem és egy Isten.”

(Scientia Sacra)

„Az egyén tudatos tevékenységének helyébe a tömeg tudattalan tevékenysége lépett. Az apostol kézzelfoghatóan tapasztalná, hogy a társadalom csak valami másnak a függvénye. A tömeg uralma azt jelenti, hogy az egyéni, világos, józan, tudatos tevékenység helyébe a tömeg zavaros, vak, homályos, tudattalan tevékenysége lép, és ezzel az egész emberi lét elhomályosul és elsüllyed. Ez volt az, amire a forradalmárok nem gondoltak.”

(A láthatatlan történet, A Vízöntő)
